

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

TEZĂ DE DOCTORAT

**OPTIMIZAREA CURRICULUMULUI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREȘCOLAR. PROPUNERI DE IMPLEMENTARE A UNOR
MODELE DE BUNĂ PRACTICĂ**

Coordonator științific

Prof. Univ. Dr. Vasile CHIȘ

Doctorand

Alexandra-Ioana BOLBOACĂ

Cluj-Napoca

2013

CUPRINS

	Pag.
Introducere	6

Partea I: Fundamentare teoretică

Capitolul I. Problematika sistemului educațional în societatea contemporană. Nevoia de reformă și inovație

I.1. Conceptul de sistem educațional	9
I. 2. Structuri ale sistemelor educaționale contemporane	12
I.2.1 Exemplificare: sistemul educațional românesc / sistemul de învățământ german	14
I. 3. Relația societate-educație astăzi	18
I. 4. Educația viitorului – tendințe. Nevoia de reformă și inovație	22

Capitolul II. Învățământul preșcolar în cadrul sistemului educațional românesc

II. 1. Grădinița de copii – repere curriculare actuale	26
II. 2. Finalitățile educației preșcolare	37
II. 3. Forme de organizare a procesului instructiv-educativ din grădiniță	43
II.4. Amenajarea mediului educațional în grădiniță – condiție determinantă a unei organizări optime a procesului instructiv-educativ	51
II. 5. Metodologia didactică în învățământul preșcolar	53

Capitolul III. Curriculum pentru învățământul preșcolar – structură și principii de organizare

III.1. Perspective de analiză curriculară	65
III. 2. Relația curriculum – activități educative în grădiniță	73
III. 3. Curriculumul și evaluarea la nivel preșcolar	76

Capitolul IV. Cariera didactică în învățământul preșcolar

IV. 1. Formarea inițială a personalului didactic din învățământul preșcolar	80
IV.2. Nevoi de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul preșcolar	84
IV.3. Standarde de calitate ale activității didactice din grădiniță	89

Partea a II-a: Demersuri investigative.

Analiză comparativă a două modele curriculare

Capitolul V. Coordonatele generale ale cercetării

V.1. Premise ale cercetării. Delimitarea problemei de cercetare	97
V.2. Descrierea demersului investigativ	105

Capitolul VI. Studiul 1: Analiza comparativă a două modele curriculare pentru învățământul preșcolar

VI.1. Obiective	110
VI.2. Ipoteze	111
VI.3. Metoda	112
VI.4. Eșantion de conținut	113
VI.5. Prezentarea și interpretarea datelor	114
VI.5.1. Implementarea celor două modele curriculare – rezultat al nevoii de reformă în învățământul preșcolar	114
VI.5.2. Analiză diacronică a etapelor dezvoltării curriculare a celor două modele studiate	116
VI.5.3. Structură, conținut, principii și valori promovate prin intermediul celor două modele curriculare	122
VI.5.4. Asemănări și deosebiri între cele două modele curriculare	130
VI.5.4.1. Asemănări ale celor două modele curriculare	130

VI.5.4.2. Asemănări în proiectarea și realizarea activităților instructiv-educative	131
VI.5.4.3. Diferențele dintre cele două modele curriculare	132
VI.6. Concluzii și recomandări	134

Capitolul VII. Studiul 2: Investigarea opiniilor experților educaționali din segmentul educației preșcolare privind problema de cercetare

VII.1. Obiective	138
VII.2. Ipoteze	139
VII.3. Metoda	139
VII.4. Eșantion de participanți	140
VII. 5. Instrument	143
VII.6. Procedură	144
VII.7. Prezentarea și interpretarea datelor	145
VII.8. Concluzii și recomandări	154

Capitolul VIII. Studiul 3: Curriculumul preșcolar și nevoile de dezvoltare profesională ale educatoarelor

VIII.1. Obiective	156
VIII.2. Ipoteze	157
VIII.3. Metoda	157
VIII.4. Eșantion de participanți	158
VIII. 5. Instrument	158
VIII.6. Procedură	159
VIII.7. Prezentarea și interpretarea datelor	160
VIII.8. Concluzii și recomandări	180

Capitolul IX. Concluzii și recomandări

IX.1. Concluzii	182
IX.1.1. Recomandări educaționale privind formarea continuă a personalului didactic din învățământul preșcolar românesc	187
IX.1.1.1. Proiect de program de formare continuă a educatoarelor privind abilitarea pe curriculumul preșcolar	188
IX.2. Puncte tari și limite ale cercetării	198
Bibliografie	199
Anexe	208
Anexa 1 Standarde de pregătire – educatoare – competențe și categorii de activități	
Anexa 2 Matricea proceselor instructiv-educative din învățământul preșcolar	
Anexa 3 Interviu cu experții educaționali din învățământul preșcolar – varianta în limba română	
Anexa 4 Interviu cu experții educaționali din învățământul preșcolar – varianta în limba germană	
Anexa 5 Instituțiile implicate în elaborarea planului orientativ din land-ul Baden-Württemberg – reprezentare grafică – D. Kolass	
Anexa 6 Chestionar adresat cadrelor didactice din învățământul preșcolar	

REZUMAT

Cuvinte cheie: sistem educațional, sistem educațional centralizat, sistem educațional descentralizat, învățământ preșcolar, grădinița de copii, educație timpurie, finalitățile educației preșcolare, curriculum pentru învățământul preșcolar, procesul instructiv-educativ din grădiniță, amenajarea mediului educațional, implementarea curriculumului pentru învățământ preșcolar, cariera didactică în învățământul preșcolar, nevoi de dezvoltare profesională ale educatoarelor, analiza comparativă a unor modele curriculare preșcolare, percepția experților educaționali asupra curriculumului pentru învățământ preșcolar, percepția educatoarelor asupra curriculumului pentru învățământ preșcolar, dificultăți în aplicarea prevederilor curriculare, formarea continuă a educatoarelor.

Structura: Teza *Optimizarea curriculumului pentru învățământul preșcolar. Propuneri de implementare a unor modele de bună practică* este alcătuită din două mari părți: partea de fundamentare teoretică (patru capitole) și partea corespunzătoare demersurilor investigative efectuate (cinci capitole). Demersul investigativ este fragmentat în trei mari studii, cercetarea fiind de tip calitativ, investigativ. Acest tip de cercetare este fundamental interpretativ și nu pretinde să genereze legi sau adevăruri fundamentale valabile sau să cuantifice rezultatele obținute pentru a fi analizate statistic (Antonesei, L., coord., 2009). Deși sunt utilizate și metode specifice cercetării cantitative (chestionarul), investigația va păstra caracterul calitativ prin prezentarea în amănunt a problemei cercetate.

Educația, formarea, îngrijirea și îndrumarea copiilor în cadru formal, anterior intrării în sistemul școlar dețin în prezent funcții complementare familiei. Educația copiilor mici în grădiniță este susținută de rezultatele obținute în urma unor cercetări realizate în domeniul psihologiei dezvoltării și asigură societății servicii care răspund nevoilor actuale ale acesteia.

În prezent, educația preșcolară constă în asigurarea experiențelor de învățare pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 3 și 6/7 ani, deci, înaintea intrării în învățământul obligatoriu.

De-a lungul ultimelor decenii în educația preșcolară s-au făcut remarcate influențe din domeniul teoriei curriculumului. Introducerea acestui document la nivel preșcolar reprezintă un demers nou, care a accentuat caracterul formal al educației preșcolare, dar care a avut, totodată, menirea de a fi un instrument de organizare și control al acestui segment al sistemului educațional. În

acest context, se pune problema dacă această accentuare a abordării curriculare crește calitatea educației preșcolare și calitatea vieții preșcolarilor, în general sau reprezintă doar un pas spre formalism al învățământului preșcolar. Dezbaterile privind influența documentelor curriculare asupra practicii educaționale zilnice din grădiniță au condus la existența unor opinii dintre cele mai diverse (Kable 2001; Alvestad și Duncan 2006). În prezenta lucrare ne-am propus să realizăm o radiografiere a acestor opinii (atât la nivel macropedagogic, cât și micropedagogic), precum și să analizăm, pe baza literaturii de specialitate existentă în domeniu, utilitatea și influența curriculumului preșcolar asupra activităților instructiv-educative din grădiniță. S-a impus în acest context, să realizăm mai întâi o succintă prezentare a sistemului educațional în general, a posibilelor structuri ale acestuia cu scopul de a contura rolul și locul învățământului preșcolar în cadrul acestuia (Capitolul I). În urma realizării acestei prezentări generale, ne-am oprit atenția asupra procesului instructiv-educativ din grădiniță, mai precis asupra curriculumului pentru învățământ preșcolar și asupra formării personalului didactic în raport cu exigențele actuale ale societății, dar și cu cele curriculare (aspecte discutate în Capitolele II, III și IV).

Nevoia existenței unui curriculum pentru instituțiile de învățământ preșcolar s-a evidențiat foarte puternic în ultimul deceniu, în numeroase țări. Unele țări și-au actualizat programele existente anterior, în timp ce altele le-au modificat în întregime, punând accent pe descentralizare și diversitate (Oberhuemer 2005; Bennett 2005). În unele cazuri, a fost introdus pentru prima dată în sistemul preșcolar documentul numit *Curriculum pentru învățământul preșcolar*. Ca urmare a acestor situații, diferite de la o țară la cealaltă, apare întrebarea dacă există un model ideal de curriculum pentru învățământul preșcolar, care să răspundă eficient atât nevoilor preșcolarilor, cât și celor ale cadrelor didactice și comunității, iar, în cazul în care acesta există, care ar fi caracteristicile sale definitorii. În cadrul lucrării de față a fost realizată o analiză a două modele curriculare pentru învățământul preșcolar (cel românesc și un model german), implementate simultan în sisteme educaționale cu structuri diferite. Analiza comparativă, prezentată în Capitolul VI, are drept scop identificarea caracteristicilor principale ale unui curriculum pentru învățământul preșcolar și formularea unor recomandări pentru optimizarea modelului curricular românesc.

Reglementările curriculumului național nu sunt în întregime noi pentru sistemul preșcolar românesc. Au existat anterior programe pentru desfășurarea activităților instructiv-educative în grădiniță, modele de la care s-au păstrat o serie de elemente. Actualul curriculum pentru învățământ preșcolar românesc a fost introdus în anul 2008 și reprezintă unul dintre instrumentele reformei în

sistemul de învățământ românesc, apărut ca urmare a modificării politicilor educaționale ale României.

În general, modificarea politicilor educaționale are loc datorită modificării nevoilor societății și constă în redefinirea idealului educațional, a personalității dezirabile în societate la un moment dat (Chiș, 2002).

Cu alte cuvinte, instituțiile de învățământ preșcolar sunt foarte diverse, dar au ca și obiectiv comun să furnizeze copiilor cele mai bune experiențe de învățare posibile. Unele grădinițe sunt direct influențate de anumite filosofii sau teorii din trecut sau din prezent, altele permit educatorilor să își desfășoare activitatea în funcție de propria filosofie educațională, iar o altă categorie desfășoară activitatea respectând standardele locale. Toate aceste standarde, teorii și principii de acțiune sunt cuprinse în documente care reglementează desfășurarea activităților instructiv-educative din grădiniță prin precizarea parametrilor generali de organizare a acestora. Fie că iau forma unui plan de învățământ, a unui ghid, fie cea a unui curriculum, aceste modele reunesc un sistem de sugestii sau norme pentru planificarea, desfășurarea și controlul proceselor instructiv-educative. Scopul central al elaborării unui plan de învățământ sau curriculum pentru învățământul preșcolar este: a dezvolta autonomia și responsabilitatea socială a copilului. Deși diferă de la o țară la alta sau chiar de la o regiune la cealaltă, aceste modele descriu condițiile în care se realizează educația preșcolară, domeniile educaționale și procesele instructiv-educative, apreciindu-le diferit importanța. Ceea ce este comun tuturor modelelor de acest tip pentru învățământul preșcolar, este faptul că formarea și educația sunt abordate ca unitate.

Una dintre problemele care apare întotdeauna în contextul modificării politicilor educaționale, respectiv al implementării unor noi modele curriculare, este reacția cadrelor didactice față de noile inițiative și impactul noilor reglementări asupra gândirii acestora și asupra practicii educaționale zilnice. Gvirtz și Beech (2004) arată că politicile noi nu sunt transmise într-un vacuum. Există factori sociali, instituționali și personali care afectează modul în care sunt înțelese noile prevederi de către cei care ar trebui să le pună în practică. Efectele unui nou document curricular nu pot fi înțelese sau anticipate doar prin simpla lectură a noilor prevederi. Pentru a determina coerența sau incoerența dintre introducerea curriculumului și impactul acestuia este necesară radiografierea interpretărilor și semnificațiilor acordate noilor reglementări. Am considerat interesantă și binevenită atât perspectiva experților educaționali, a celor care au contribuit la acțiunea de proiectare și

implementare a noului model, cât și perspectiva celor care îl implementează și au sarcina de a-l utiliza în practica educațională (Capitolele VII și VIII).

Un element foarte important, care ar trebui să însoțească orice proces de reformă educațională este reprezentat de formarea personalului didactic. Familiarizarea cadrelor didactice cu noile prevederi, în cadrul unor cursuri de formare continuă oferă acestora siguranță în aplicarea în practica educațională a curriculumului și crește, în același timp, calitatea activităților instructiv-educative desfășurate în grădiniță.

Remarcăm, de asemenea, că în prezent există un număr relativ redus de cercetări privind implementarea și utilizarea curriculumului pentru învățământ preșcolar, cu toate că acestea sunt relevante, oferind informații cu privire la eficiența actualului model curricular utilizat într-un anumit sistem educațional. Cercetarea de față se înscrie în cadrul acestor preocupări, fiind evaluate atât percepțiile și opiniile unor experți, cât și cele ale unor practicieni în raport cu actualul curriculum pentru învățământ preșcolar. Sugestiile de valorificare a unor elemente ale curriculumului preșcolar actual, precum și cele de îmbunătățire ale acestuia, menționate atât de către experți, cât și de către practicieni, vor fi centralizate și vor constitui fundamentul unui program de formare continuă adresat cadrelor didactice din învățământul preșcolar (Capitolul IX). Scopul acestui program de formare continuă este acela de a facilita cadrelor didactice utilizarea actualului curriculum preșcolar prin formarea unor competențe specifice. Nevoia unui astfel de program se datorează și faptului că formarea cadrelor didactice din învățământul preșcolar din România, s-a realizat, pentru o perioadă îndelungată de timp prin prisma paradigmei educaționale tradiționale, iar implementarea unui model curricular modern, cum este cel actual, poate conduce la apariția unor dificultăți, a unor blocaje, tocmai datorită convingerilor tradiționale consolidate anterior.

Prezenta cercetare își propune realizarea unei cercetări curriculare, mai precis analiza curriculumului pentru învățământul preșcolar românesc actual. Această analiză este realizată cu scopul de a identifica disfuncțiile, erorile de proiectare și de implementare a prevederilor curriculare și de a propune soluții pentru remedierea acestora. Pentru această cercetare curriculară au fost luați în calcul următorii parametri: modalitatea de proiectare și implementare a curriculumului preșcolar și utilizarea de către practicieni în activitatea didactică zilnică a acestuia. Această cercetare curriculară efectuată la nivelul învățământului preșcolar românesc, este completată de o analiză comparativă, pe parcursul primelor două studii, cu un alt model curricular. Este vorba despre comparația dintre

Curriculumul pentru învățământ preșcolar românesc și Planul orientativ pentru formare și educație în grădiniță (*Orientierungsplan für Bildung und Erziehung in baden-württembergischen Kindergärten und weiteren Kindertageseinrichtungen*) din land-ul Baden-Württemberg, Germania. Argumentele care susțin opțiunea pentru realizarea acestei comparații sunt:

- Deși Germania nu are, în prezent, cel mai bun sistem educațional (conform rezultatelor la testele internaționale PISA), poate constitui un model pentru sistemul românesc, datorită structurii sale în rețea relaționată cu tendința sistemului educațional românesc spre descentralizare. Totodată, nu putem nega faptul că originile actualei organizări a sistemului preșcolar se află în spațiul german, prima grădiniță din lume fiind înființată aici.
- Modelele curriculare analizate în continuare au fost implementate în același an, 2008 și sunt rezultatul unor demersuri de reformă educațională. În cazul celui german a existat o evaluare în urma implementării planului orientativ (*Evaluation zur Implementierung des Orientierungsplans für Erziehung und Bildung in baden-württembergischen Kindergärten – Evaluarea implementării planului orientativ pentru formare și educație în grădinițele din Baden-Württemberg*). În ceea ce privește documentul românesc, nu există până în prezent o evaluare a implementării și a modului în care decurge aplicarea în practică a curriculumului pentru învățământ preșcolar. Singurul proiect existent în România, pe care l-am putea pune în legătură directă cu cercetarea noastră este proiectul complex cu titlul “*Cadru de referință al curriculumului național pentru învățământul preuniversitar: un imperativ al reformei curriculare*”, inițiat și coordonat de Centrul Național de Evaluare și Examinare, Ministerul Educației Naționale. Acest amplu proiect include subproiecte, care au drept scop analiza modului de implementare a reformei curriculare: “*Analiza mediului școlar în raport cu implementarea reformei curriculare*”, “*Analiza dinamicii performanțelor școlare ale elevilor și studiul relațiilor dintre curriculum, competențe, motivație, învățare și rezultatele școlare*”, “*Analiza manualelor și a programelor școlare*”, “*Analiza multicriterială în domeniul curriculumului*”. Toate aceste subproiecte au drept scopuri dezvoltarea cunoașterii de profil și identificarea unor posibile direcții de intervenție ameliorativă. Pe baza rezultatelor obținute în urma realizării fiecărui subproiect, se dorește, de asemenea, elaborarea unui nou Cadru de

Referință și a unor documente școlare noi (programe, planuri, manuale alternative), bazate pe concepatori de curriculum adecvați noilor cerințe și atât de necesare în contextul educational românesc actual (Potolea, Toma, Borzea, coord., 2012). Existența acestui proiect în România nu face decât să ne susțină actualitatea și importanța cercetării de față.

Considerații privind eficiența curriculumului pentru învățământ preșcolar românesc, modalitatea în care acesta a fost proiectat, implementat și este în prezent utilizat de către cadrele didactice au fost posibile prin intermediul mai multor **demersuri investigative**:

1. **Analiza modelelor curriculare** prin comparație cu modele similare, corespondente, dintr-un sistem educațional descentralizat, în care acestea au fost implementate, în aceeași perioadă de timp. Raportarea la un sistem descentralizat poate conduce la identificarea unor linii de ghidare în realizarea descentralizării la nivel preșcolar. Această analiză comparativă poate conduce, de asemenea, la formularea unor propuneri de optimizare curriculară argumentate, la nivelul sistemului preșcolar românesc, preluând anumite elemente și demersuri de la modelul german analizat.
2. **Investigarea opiniilor experților educaționali** cu privire la modelele curriculare analizate în cadrul primului studiu; la experiența înregistrată în proiectarea, respectiv implementarea curriculumului ca instrument de reformă și de administrare, în cadrul unor interviuri semistructurate. Interviurile cu experții educaționali au fost realizate în cazul ambelor sisteme educaționale, pentru a completa analiza documentelor, menționată mai sus, cu informații relevante, care nu sunt menționate în mod direct în cadrul documentelor analizate. Eșantionarea experților educaționali a fost una intenționată, în care cercetătorul a decis privind indivizii care urmează a fi incluși în eșantion. S-a recurs la această practică, deoarece identificarea experților educaționali este un proces delicat, care s-a realizat pe baza anumitor indicatori prestabiliți: în primul rând, cunoașterea specializată, temeinică a temei de cercetare, în al doilea rând, experiența relevantă în domeniul studiat și în ultimul rând, disponibilitatea și capacitatea de a participa la cercetare.
3. **Investigarea opiniilor educatoarelor** cu privire la experiența înregistrată în implementarea și utilizarea curriculumului pentru învățământ preșcolar românesc, dar și cu referire la nevoile de formare ale acestora, formare centrată pe utilizarea eficientă și corectă a prezentului curriculum. Această chestionare a educatoarelor a fost realizată doar

la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în land-ul german luat în studiu aceasta fiind anterior realizată în cadrul unei cercetări mai ample cu titlul *Monitorizarea științifică a planului orientativ (Wissenschaftliche Begleitung des Orientierungsplans)*. Aceasta a fost realizată de Ministerul pentru cultură, tineret și sport din land-ul Baden-Württemberg (Ministerium für Kultus, Jugend und Sport). Modelul utilizat pentru identificarea opiniilor educatoarelor a fost cel aplicat în cercetarea menționată, fiind făcute anumite adaptări care s-au impus. Considerăm că opinia educatoarelor este relevantă atunci când se dorește realizarea unor îmbunătățiri privind modelele curriculare, deoarece ele sunt cele care le utilizează zi de zi în practică. Educatoarele raportează, în calitate de practicieni calificați, specialiști și pot aduce adesea contribuții semnificative, binevenite din domeniul practicii educaționale.

4. **Analiza rezultatelor obținute**, atât de la experții educaționali, cât și de la practicieni și propunerea unui program de formare adresat acestora din urmă. Anticipăm că nevoile de formare legate de utilizarea Curriculumului pentru învățământ preșcolar vor fi mai pronunțate în cazul cadrelor didactice formate în paradigma tradițională, deoarece atitudinile și convingerile privind un anumit mod de lucru la grupă sunt puternic cristalizate. De asemenea, trecerea la predarea integrată și la noul mod de organizare al orarului zilnic poate ridica adesea probleme pentru cadrele didactice formate în paradigma tradițională. De aceea, prin programul de formare continuă propus, dorim să ne centrăm atenția asupra implementării prevederilor Curriculumului preșcolar, asupra elementelor de noutate ale acestuia în raport cu programele curriculare anterioare. Formarea se bazează pe prezentarea unor exemple de bună practică, atât din sistemul românesc, cât și de peste hotare, pe realizarea unor schimburi de experiență, pe lucrul în grupuri de învățare, coordonate de un expert educațional cu scopul de a adopta semnificații, interpretări și un mod de lucru comun. Rezultatele pe termen mediu și lung ale unui astfel de program de formare sunt: aplicarea Curriculumului pentru învățământ preșcolar cu o mai mare responsabilitate și cu mai mult profesionalism, educatoarele cunoscându-și mai bine atribuțiile și modul în care se realizează optim activitățile didactice în cadrul paradigmei moderne; creșterea calității învățământului preșcolar și obținerea unor rezultate mai bune în ceea ce privește educarea, formarea și dezvoltarea copiilor.

5. Pe baza rezultatelor obținute în urma realizării investigațiilor descrise mai sus la primele trei subpuncte, ne propunem, de asemenea, să realizăm un set de **recomandări pentru optimizarea curriculară** în sistemul de învățământ preșcolar românesc.

În concluzie, lucrarea de față abordează problematica optimizării curriculumului pentru învățământul preșcolar românesc, iar ca urmare a realizării unei analize calitative, detaliate a acestuia, dar și a unei analize comparative cu un alt model curricular, au fost formulate o serie de propuneri de implementare a unor modele de bună practică.

Cele trei studii efectuate ne permit să realizăm următoarele **recomandări în vederea optimizării curriculare în sistemul preșcolar românesc**:

1. Implicarea, la nivelul proiectării modelelor curriculare, precum în modelul german analizat, a cât mai multor specialiști. Este vorba despre acei specialiști pe care grădinița îi are în mod normal ca și parteneri sau colaboratori (psihologi, medici, juriști specialiști în drepturile copilului, reprezentanți ai autorităților locale, economiști, reprezentanți ai bisericii, reprezentanți ai părinților etc.). Prin acest demers se asigură coerența și coeziunea dintre documentul curricular pentru învățământul preșcolar și alte documente legislative în vigoare, aspect foarte important pentru buna funcționare a sistemului, precum și adecvarea la nevoile societății.
2. Realizarea proiectării modelelor curriculare, astfel încât să existe o continuitate între cele de la nivel preșcolar și cele de la nivelul învățământului primar.
3. Accentuarea importanței tratării diferențiate și individualizate a preșcolarilor. Acest aspect presupune existența, la nivelul proiectării didactice, a posibilității de a formula obiective educaționale particulare, pentru fiecare preșcolar din grupă, dacă este cazul.
4. În privința procesului de implementare al modelelor curriculare se impune realizarea fazei de pilotare. Aceasta presupune costuri suplimentare, atât de timp, cât și materiale, dar previne apariția unor disfuncții ulterioare în sistem. De asemenea, faza de pilotare permite evidențierea unor exemple de bună practică în momentul implementării documentului la o scară mai largă, ceea ce vine în întâmpinarea reacției de reticență la nou a unor educatoare, care apare în mod firesc în astfel de contexte. În plus, etapa de pilotare asigură participarea

educatoarelor la proiectarea curriculumului, acestea având ocazia să ofere feed-back care să conducă realmente la reglări, ameliorări, înainte ca acesta să fie implementat la nivel larg.

5. Explicitarea rolului grădiniței în societate prin precizarea în curriculum a serviciilor pe care această instituție le asigură societății. Evidențiind această legătură se va stimula cooperarea, parteneriatul cu organisme externe grădiniței, dar și intrainstituțional, cadrele didactice fiind stimulate să colaboreze în vederea îndeplinirii unor scopuri comune.
6. Realizarea în cadrul documentului a unor clarificări terminologice, a termenilor și conceptelor de bază: educație, formare, consiliere, îndrumare, sprijin etc.
7. Anticiparea de către autorii curriculumului a posibilelor dificultăți în implementare și aplicare, precum și a posibilelor confuzii în înțelegerea prevederilor documentului și luarea unor măsuri preventive, precum elaborarea unui ghid pentru educatori sau includerea în documentul efectiv a unor precizări suplimentare sau a unui scurt glosar cu noua terminologie.
8. Delimitarea cât mai clară și specifică a achizițiilor necesare preșcolarului pentru a intra în sistemul școlar. În modelul german analizat acestea sunt foarte specifice, ceea ce permite realizarea cu mare ușurință a evaluării pentru școlaritate a copiilor preșcolari. Cunoscute și măsurabile și de către părinți, aceste criterii pot preveni apariția unor conflicte între aceștia și cadrele didactice privind perioada optimă pentru intrarea în școală.
9. Păstrarea distincției dintre domeniile experiențiale și cele de dezvoltare ale copilului, deoarece această distincție permite educatoarei să înțeleagă conceptele de *abordare holistă* și *dezvoltare globală* a preșcolarului și să conștientizeze importanța stimulării tuturor laturilor dezvoltării. Se impune însă, concretizarea fiecărui domeniu prin utilizarea unor exemple de activități pentru fiecare dintre domenii. De asemenea, ar fi binevenite întrebările-impuls, întrebările de reflecție adresate educatoarelor, pentru că facilitează proiectarea și organizarea unor experiențe de învățare pentru preșcolari. În plus, în raport cu fiecare domeniu de dezvoltare și cu fiecare domeniu experiențial, ar putea fi prezentate nevoile copilului, punând într-un plan secundar obiectivele educaționale. Totodată, susținem preluarea matricii proceselor instructiv-educative (preluată și în land-ul german de la sistemul din Noua Zeelandă – Te Whariki – Anexa 2), pentru că aceasta ilustrează foarte bine faptul că o intervenție într-unul din domeniile de dezvoltare, va avea cu siguranță urmări și în celelalte domenii ale dezvoltării.

10. Adăugarea în programul zilnic a unei activități simetrice *Întâlnirii de dimineață*, care să se realizeze la încheierea programului. Această activitate ar oferi copiilor continuitate, aducând totodată beneficiile pe care orice ritual sau rutină le are în dezvoltarea acestora.
11. Adăugarea între finalitățile educaționale a formării competențelor media de bază la copiii preșcolari. Acordarea importanței cuvenite acestui aspect, chiar de la vârste mici, contribuie la dezvoltarea unui comportament media sănătos și la formarea abilităților tehnice de bază la copii.
12. Includerea în curriculum a unor precizări ce țin de aspectele sensibile ale educației preșcolare, aspecte care ridică uneori probleme și educatoarei, aceasta căutând realmente sprijin. Ne referim aici la aspecte precum: educația religioasă în grădiniță, elemente de educație sexuală în grădiniță, abordarea diversității și diferențelor dintre copiii din grupă, modalități de motivare a copiilor, elemente de management al grupei etc.
13. Menționarea în curriculum a unor aspecte concrete din cadrul activității zilnice din grădiniță. Această expunere a situațiilor și contextelor concrete facilitează înțelegerea de către educatoare a propriilor atribuții și identificarea de către aceasta a unor modalități de organizare și structurare a programului zilnic.
14. În ceea ce privește amenajarea mediului educațional, este de preferat păstrarea amenajării acestuia pe centre de interes, deoarece acest model de organizare răspunde optim nevoilor de mișcare și învățare ale preșcolarilor.
15. Păstrarea obligativității de a respecta și de a implementa curriculumul, dar completate de formarea continuă a tuturor educatoarelor, în vederea utilizării eficiente a acestui instrument.
16. Sublinierea în curriculum a importanței relației de atașament securizant dintre educatoare și copil, precum și a rolului de model (verbal, nonverbal și comportamental) al educatoarei.
17. Menționarea în curriculum, între atribuțiile educatoarei, a celor de observare și documentare a evoluției fiecărui copil, precum și a celei de autoevaluare prin intermediul întrebărilor de reflecție. Promovarea autoevaluării în rândul educatoarelor va conduce, în timp, la creșterea calității activității didactice a acestora.
18. Includerea metodicilor de predare în curriculum. Este necesară, mai ales pentru cadrele didactice debutante, existența în curriculum a unor precizări clare privind etapizarea și eșalonarea conținutului educațional la nivelul domeniilor experiențiale.

19. Existența unor programe de formare continuă adresate în mod special educatoarelor. Aceste programe pot să fie motivate de introducerea unor noi reglementări în domeniu, dar și de nevoia societății de a avea educatoare pregătite pentru a face față diversității nevoilor copiilor. Totodată, în cadrul acestor programe se poate obține feed-back de la educatoare privind dificultățile întâmpinate în practica didactică zilnică în utilizarea documentelor curriculare. Pe baza monitorizării acestor rezultate pot fi luate măsuri pentru optimizarea cadrului curricular. În urma studiilor efectuate, constatăm că se impune ca perfecționarea educatoarelor să furnizeze acestora cunoștințe specifice privind aplicarea prevederilor curriculare în raport cu specificul dezvoltării copiilor preșcolari. Este necesară furnizarea următoarelor tipuri de informații:
- *informații privind posibilitățile de a asigura preșcolarii experiențe de învățare care conduc la dezvoltarea unor laturi specifice, precum limbajul (vocabularul) sau gândirea (raționamentul);*
  - *informații privind strategiile didactice eficiente, privind organizarea mediului educațional și a activităților didactice zilnice, astfel încât în grupa de preșcolari să existe relații sociale armonioase;*
  - *informații privind selecția conținutului educațional astfel încât acesta să fie adaptat vârstei și intereselor copiilor;*
  - *informații privind standardele profesionale pentru fiecare domeniu educațional, respectiv de dezvoltare (ceea ce ar trebui să cunoască educatoarea la nivel de conținut pe fiecare domeniu al dezvoltării copiilor);*
  - *informații privind diversitatea copiilor în ceea ce privește strategiile didactice pe care aceștia pe preferă (copii cu dizabilități, copii care provin din diferite contexte socio-economice etc.) și accentuarea normalității existenței acestei diversități;*
  - *informații privind procedurile de evaluare care pot fi utilizate în sistemul preșcolar (observare, documentare, mostre ale activității copiilor, interviuarea preșcolarii etc.) și sugestii privind evaluarea inițială a copiilor la intrarea în grădiniță.*

20. Considerăm că *un cadru didactic bun trebuie echipat cu un curriculum bun* (Bowman, Donovan, Burns, 2000, p. 215). Conținutul unui curriculum preșcolar trebuie organizat sistematic, într-un program coerent, cu obiective de referință în concordanță cu domeniile de dezvoltare și conținutul educațional. Curriculumul ar trebui să menționeze activitățile pe care educatoarea le va desfășura cu preșcolarii, oferind o paletă largă a acestora: acitivități de explorare, rezolvarea de probleme, planificarea unei activități, exprimare creativă, exprimare

orală, activități artistice, activități care favorizează dezvoltarea capacității de ascultare și integrare a informațiilor în structurile anterioare, joc didactic, joc-exercițiu.

21. Există aspecte, care, deși au fost cercetate și li s-a demonstrat importanța (Bowman, Donovan, Burns, 2000), nu sunt incluse în prevederile curriculare și prin urmare, sunt omise din practica pedagogică. Acestea sunt: familiarizarea copiilor cu metodele de cercetare, conceptul de număr, dezvoltarea auzului fonematic la preșcolari, cunoștințe de natură culturală și modalități de utilizare a computer-ului. Considerăm că și aceste aspecte ar putea fi incluse în curriculum, în contextul în care sunt abordate corespunzător vârstei și particularităților copiilor.

Bibliografie:

1. Alvestad, M., Pramling Samuelsson, I. (1999) *A Comparison between the National Preschool Curricula in Norway and Sweden*. *Early Childhood Research and Practice*, 1(2). Regăsit la: <http://www.ecrp.uiuc.edu/v1n2/index.html> [29.01.2013]
2. Andres, B., Laewen, H-J. (2008) *Arbeitshilfe für Bildung und Erziehung in Kindertageseinrichtungen. Die Handreichung zum infans-Konzept der Frühpädagogik*, Kommunalverband für Jugend und Soziales Baden-Württemberg Dezernat Jugend – Landesjugendamt, Stuttgart
3. Anger Plünnecke, Ch. (2008) *Frühkindliche Förderung: Ein Beitrag zu mehr Wachstum und Gerechtigkeit*, Deutscher Instituts Verlag, Köln
4. Antonesei, L. (coord.) (2009) *Ghid pentru cercetarea educației*, Polirom, Iași
5. Arthur, J., Peterson, A. (editors) (2012) *The Routledge Companion to education*, Routledge, New York & London
6. Baumert, J., Schümer, G. (2001) *Familiäre Lebensverhältnisse, Bildungsbeteiligung und Kompetenzerwerb*. In: Deutsches Pisa Konsortium (Hrsg.): *Pisa 2000. Basiskompetenzen von Schülerinnen und Schüler im internationalen Vergleich*, Opladen, 2001, pp. 323–407
7. Bayerische Staatsministerium für Arbeit und Sozialordnung, Familie und Frauen, Staatsinstitut für Frühpädagogik München (2007) *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*, Cornelsen Verlag, Berlin, Düsseldorf, Mannheim
8. Baum, H. (1998) *Kleine Kinder – große Gefühle*, Herder Verlag, Freiburg
9. Bennett, J. (2005) *Curriculum issues in national policy-making*, *European Early Childhood Education Research Journal*, 13(2), pp. 5-23, Regăsit la: <http://www.eecera.org/> [18.01.2013]
10. Bocoș, M. (2002), *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
11. Bocoș, M. (2008) *Didactica Disciplinelor Pedagogice. Un cadru constructivist*, Paralela 45, Pitești
12. Bocoș, M., Brănișteanu, R. (2012) *Finalități ale educației socio-emoționale în curriculum preșcolar românesc – abordări diacronice*, în Bocoș, M., Albulescu, I., Catalano, H.,

- Brănișteanu, R. (2012) *Perspective operaționale în educația preuniversitară din România*, Editura Grinta, Bistrița
13. Bock-Famulla, K. (2008) *Länderreport Frühkindliche Bildungssysteme 2008*, Verlag Bertelsmann Stiftung, Gütersloh
14. Böttcher, W. (1985) *Ungleichheit im Bildungswesen: ein Plädoyer für eine schichtspezifisch und handlungstheoretisch orientierte Soziologie der Erziehung*, Schallwig, Bochum
15. Bowman, B.T., Donovan, M.S., Burns, M.S. (2000) *Educating our Preschoolers*, Comitee on Early Childhood Pedagogy, National Research Council, National Academy Press, Washington, DC
16. Broström, S. (2006) *Curriculum in Preschool*, International Journal of Early Childhood, 38 (1), pp. 65-76, Regăsit la:
<http://link.springer.com/article/10.1007%2FBF03165978>
17. Cazacu, A. (1992) *Sociologia educației*, Editura Hyperion XXI, București
18. Cerghit, I. (2006) *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași
19. Chicioareanu, T.D. (2012) *Didactica specialității*, Proiect e.Prof.ro, e-learning, educație, excelență – Regăsit la: <http://ro.scribd.com/doc/95731738/3/IV-Forme-de-organizare-%C5%9Fi-desf%C4%83%C5%9Furare-a-activit%C4%83%C5%A3ii-didactice> [22.03.2013]
20. Chiș, V. (2001) *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
21. Chiș, V. (2002) *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
22. Chiș, V. (2005) *Pedagogia contemporană – pedagogia pentru competențe*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
23. Colberg-Schrader, H., Krug, M. (1980) *Lebensnahes Lernen im Kindergarten. Zur Umsetzung des Curriculum Soziales Lernen*, Kösel-Verlag, München
24. Cook, R., Tessier, A., Klein M.D. (2000) *Adapting Early Childhood Curricula for Children in Inclusive Settings*, Prentice Hall, New Jersey
25. Cucos, C. (2009) (coord.) *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Ed. a III-a revizuită și adăugită, Polirom, Iași
26. Culea, L. (2009) *Aplicarea noului curriculum pentru educație timpurie – o provocare?*, Editura Diana, Pitești

27. Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (1999). *Beyond quality in early childhood education and care: Postmodern perspectives* (1stEd.), Falmer Press, London
28. Delors, J. (1997) *Learning: The Treasure Within*, UNESCO
29. Diskowski, D.(2008) *Bildungspläne für Kindertagesstätten – ein neues und noch unbegriffenes Steuerungsinstrument*, In: Hans-Günther Roßbach/ Hans-Peter Blossfeld (Hrsg.): *Frühpädagogische Förderung in Institutionen*. Zeitschrift für Erziehungswissenschaft, Sonderheft 11/2008. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften, pp.47-61
30. Douglas, D. (1999) *A Practitioners' Guide*, The Guilford Press, New York
31. Ebert, S. (2010) (Hrsg.) *Kindergarten heute, Die Kita als lernende Organisation*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
32. Evangelischer Landesverband – Tageseinrichtungen für Kinder in Württemberg e. V. (2008) *Die Bildungs- und Entwicklungsfelder im Orientierungsplan Baden- Württemberg. Arbeitshilfe zur Implementierung*, Carl Link, Kronach, Köln
33. Farca, S. (2009) *Cum întâmpinăm copilul ca părinți, bunici, medici și educatori*, Editura Trei, București
34. Fartușnic, C. (2012) (coord.) *Toți copiii la școală până în 2015. Inițiativa globală privind copiii în afara sistemului de educație. Studiul Național – Unicef România*, Unesco Institute for Statistics, București
35. Felfe, C., Lalive, R. (2012) *Early child care and child development. For whom it works and why*, Regăsit la: http://www.fachportal-paedagogik.de/fis_bildung/suche/fis_set.html?FId=1001182&mstn=8&ckd=no&mtz=100&facets=y&maxg=5&suche=erweitert&ohneSynonyme=y&feldname1=Schlagw%F6rter&feldinhalt1=KINDERGARTEN&bool1=and&next=1001443,1001473,1002311,1003514,1004398&prev=A12136,A12307,A12519,997456,1000529&nHits=8836&marker=1
36. Fernandez, R., Abdo, J., English, M. (2011) *Fight for children. Ready to learn DC, Early Childhood Providers*, Regăsit la: <http://www.readytolearndc.org/index.html> [18.09.2012]
37. Friebertshauer B., Prengel A. (2003) *Handbuch Qualitative Forschungsmethoden in der Erziehungswissenschaft*, Juventa Verlag, Munchen
38. Fried, L., Roux, S. (2006) *Pädagogik der frühen Kindheit*, Beltz Verlag, Weinheim und Basel

39. Fthenakis, W. (2003) *Perspektiven zur Weiterentwicklung des Systems der Tageseinrichtungen für Kinder in Deutschland – Zusammenfassung und Empfehlungen*, Hrsg. BMFSFJ, Berlin
40. Gavreliuc, A. (2011) *Psihologie interculturală*, Editura Polirom, Iași, București
41. Gheorghiu, M. D., Saint Martin, M. (2011) *Educație și frontiere sociale, Franța, România, Brazilia și Suedia*, Editura Polirom, Iași, București
42. Glava, A., Glava, C. (2002) *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca
43. Glava, A., Pocol, M., Tătaru, L-L. (2009)(coord.) *Educația timpurie – ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești
44. Glenn, M. (2011) *The educational factor*, Regăsit la: <http://voices.yahoo.com/the-educational-factor-9083065.html?cat=4> [17.01.2013]
45. Groot-Wilken, B. (2007) *Bildungsprozesse in Kindergarten und Kita: beobachten, dokumentieren, planen; mit Checklisten und Kopiervorlagen*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
46. Gvirtz, S., Beech, J. (2004) *From the Intended to the Implemented Curriculum in Argentina: Exploring the Relation Between Regulation and Practice*, În *Prospects* 34, nr. 3, Regăsit la: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11125-004-5314-x> [18.01.2013]
47. Hoffmann, H., Rabe-Kleberg, U., Viernickel S., Wehrmann I., Zimmer, R. (2010) *Starke Kitas – starke Kinder. Wie die Umsetzung der Bildungspläne gelingt*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
48. Honig, M-S., Joos, M., Schreiber, N. (2004) *Was ist ein guter Kindergarten? Theoretische und empirische Analysen zum Qualitätsbegriff in der Pädagogik*, Juventa Verlag, Weinheim & München
49. Huppertz, N., Gebhard, K., Meurer, M (2009) *Wissenschaftliche Begleitung der Einführung des Orientierungsplans für Bildung und Erziehung für die baden-württembergischen Kindergarten*, Regăsit la: <http://www.wibeor-baden.de/index.htm> [03.12.2012]
50. Hurrelmann, K., Timn, A. (2011) *Kinder Bildung Zukunft. Drei Wege aus der Krise*, Klett Verlag, Stuttgart
51. Ionescu, M. (2000) *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

52. Ionescu, M. (2003) *Instrucție și educație*, "Vasile Goldiș" University Press, Arad
53. Ionescu, M. (2011) *Instrucție și educație, paradigme educaționale moderne*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
54. Ilg, C. (2003) *Vorschulische Erziehung und Bildung in Deutschland – angesichts der PISA-Ergebnisse*, Regăsit la:
https://www.ph-freiburg.de/fileadmin/dateien/fakultaet1/ew/ew1/Personen/roeber/publikationen/studierende/zula_ilg_christina.pdf [09.08.2012]
55. Ionescu, M. (2013) (coord.) *Studii de pedagogie aplicată*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
56. Iucu, R. (2004) *Formarea cadrelor didactice – sisteme, politici, strategii*, Editura Humanitas Educational, București
57. Jonnaert, P., Ettayebi, M., Defise, R. (2010) *Curriculum și competențe. Un cadru operațional*, traducere din limba franceză – Mateiu, I., ASCR, Cluj-Napoca
58. Jupp, V. (coord.) (2010), *Dicționar al metodelor de cercetare socială*, Polirom, Iași
59. Jurjiu, E., Trifan, R., Daneș, A., Briscu, B., Toader, I. (2010) (coord.) *Enciclopedia României*, Regăsit la: http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Enciclopedia_Rom%C3%A2niei [19.06.2012]
60. Katz, L. G., & Chard, S. C. (1989) *Engaging children's minds: The project approach*, Norwood, NJ: Ablex
61. Kielstra, P. (2012) *The learning curve. Lessons in country, performance in education*. Pearson, 2012 report. Regăsit la: <http://thelearningcurve.pearson.com/> [09.03.2013]
62. Koch, S., Fisch, R. (2004), *Schulen für die Zukunft*, Schneider Verlag Hohengehren, Stuttgart
63. Köhler, H. (2003) *Von Wunder des Kindseins*, Freies Geistesleben, Stuttgart
64. Kolly, S., Rădulescu, C., Anghel, M. (2009) *Manual de formare a specialistului în copilăria timpurie*, Editura Humanitas, București
65. Kravitz, R. (1997) *Pädagogik statt Therapie*, Klinkhardt, Bad Heilbrunn
66. Krenz, A. (2008) *Konzeptionsentwicklung in Kindertagesstätten*, Bildungsverlag EINS, Troisdorf
67. Kroch, S. L., Slentz, K. L. (2011) *Early childhood education yesterday, today and tomorrow*, Routledge, New York and London

68. Kubon-Gilke, G. (2006) *Wi(e)der Elitebildung: Bildung aus ökonomischer Perspektive*, Metropolis Verlag, Marburg
69. Laewen, H.-J. (2002) *Bildung und Erziehung in Kindertageseinrichtungen*. In: Laewen, H.-J./Andres, B. (Hrsg.) *Bildung und Erziehung in der frühen Kindheit. Bausteine zum Bildungsauftrag von Kindertageseinrichtungen*, Beltz, Weinheim
70. Lerner, J.W., Lowenthal, B., Egan, R. (1998) *Preschool children with special needs. Children at-Risk, Children with disabilities*, Allyn and Bacon, Boston, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore
71. Löw, M. (2006) *Einführung in die Soziologie der Bildung und Erziehung*, 2. durchges. Aufl., Budrich, Opladen
72. Marinescu, M. (2007) *Tendențe și orientări în didactica modernă*, Editura Didactică și Pedagogică, București
73. Mc. Queen, R., Knussen, Ch. (2006) *Metode de cercetare în științele sociale*, Institutul European, Iași
74. Ministerium für Bildung, Wissenschaft, Jugend und Kultur, Rheinland-Pfalz (2010), *Empfehlungen zur Qualität der Erziehung, Bildung und Betreuung in Kindertagesstätten in Rheinland-Pfalz*, Cornelsen Verlag, Berlin
75. Ministerium für Kultus, Jugend und Sport Baden-Württemberg (2007), *Orientierungsplan für Bildung und Erziehung in baden-württembergischen Kindergärten und weiteren Kindertageseinrichtungen*, Cornelsen Scriptor Verlag, Berlin, Düsseldorf, Mannheim, 2007
76. Ministry of Education (2010) *Saskatchewan Curriculum Kindergarten*, Regăsit la: https://www.edonline.sk.ca/bbcswebdav/library/curricula/English/Master_K_Curr_2010_Final.pdf
77. Moskal, E., Wagner, J. (1975) *Pädagogik im Kindergarten. Das swedische Konzept als Anregung und Beispiel*, Kösel Verlag, München
78. Munteanu, C., Munteanu, E. N. (2009) *Ghid pentru învățământul preșcolar. O abordare din perspectiva noului curriculum*, Editura Polirom, Iași
79. Neculau, A. (1999) *Memoria pierdută*, Editura Polirom, Iași
80. Neuß, N. (2010) (Hrsg.) *Grundwissen Elementarpädagogik*, Cornelsen Verlag, Berlin
81. Neuß, N., Michaelis, C. (2002) *Neue Medien im Kindergarten*, Jünger-Verlagsgruppe, Offenbach

82. Oberhuemer, P. (2005) *International Perspectives on Early Childhood Curricula*, International Journal of Early Childhood, 37(1), pp. 27-32, Regăsit la: http://www.ifp.bayern.de/imperia/md/content/stmas/ifp/international_perspectives.pdf [14.02.2012]
83. Oberhuemer, P., Ulich, M. (1997) *Kinderbetreuung in Europa*, Beltz Verlag, Weinheim und Basel
84. Oberhuemer, P. (2005) *Conceptualising the Early Pedagogue: Policy Approaches and Issue of Professionalism*, Early Childhood Education Research Journal, 13(1), pp. 5-16, Regăsit la: <http://www.eecera.org/> [18.01.2013]
85. Patton, M. Q. (1990) *Qualitative evaluation and research methods*, Second Edition, Sage Publications, London, New Delhi, Newbury Park
86. Păun, E., Iucu, R. (coord.) (2002) *Educația preșcolară în România*, Polirom, Iași
87. Preuschoff, G. (2002) *Von 3 bis 6. Alltag mit Vorschulkindern*, Papy Rossa Verlag, Köln
88. Potolea, D., Toma, S., Borzea, A. (coord.) (2012) *Coordonate ale unui nou cadru de referință al curriculumului național*, Editura Didactică și Pedagogică, București
89. *Preschool options in Germany – a guide from nurseries to kindergartens*. Regăsit la: http://www.expatica.com/de/education/pre_school/Preschool-options-in-Germany_18248.html [10.08.2012]
90. Prott, R., Preissing, C. (2007) (Ed.) *Bridging Diversity – an Early Childhood Curriculum*, Verlag das Netz, Weimar und Berlin
91. Race R. (2008) *Qualitative Research in Education*. In Given, L. M. *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, vol. 1, 2, Sage Publications, Los Angeles
92. Radulian, I. (2012) *Sistemul de educație și componentele sale* – Regăsit la: <http://www.cultura.mai.gov.ro/traditii/sistem-educatie.pdf> [07.12.2012]
93. Răduț-Taciu, R. (2004) *Pedagogia jocului. De la teorie la aplicații*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
94. Remsperger, R. (2008) *Kindergarten heute – Feinfühligkeit im Umgang mit Kindern*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
95. Roux, S. (2002) *Wie sehen Kinder ihren Kindergarten? Theoretische und empirische Befunde zur Qualität von Kindertagesstätten*, Juventa Verlag, Weinheim und München

96. Riemann, I., Wüstemberg, W. (2004) *Die Kindergarten-gruppe für Kinder ab einem Jahr öffnen? Eine empirische Studie*, Fachhochschulverlag, Frankfurt am Main
97. Reid, A. (1992) *The national curriculum: Problems and possibilities*, SAIT Journal, Vol. 24, No. 7
98. Saarni, C. (1999) *The development of emotional competence*, Guilford Press, NYC
99. Sächsisches Staatsministerium für Kultus (2011) (Hrsg.) *Der Sächsische Bildungsplan – ein Leitfaden für pädagogische Fachkräfte in Krippen, Kindergärten und Horten sowie für Kindertagespflege* Regäsit la: <http://www.kitabildungsserver.de/downloads/download-starten/?did=37> [10.05.2012]
100. Samuelsson, Pramling, I., Sheridan, S., Williams, P., (2006) *Five preschool Curricula – Comparative Perspective*, International Journal of Early Childhood, 38(1), pp. 11-30
101. Schlecht, D., Förster, C., Wellner, B., Mörth, A. (2008) *Kita. Wie gut sind wir?*, Cornelsen Verlag, Berlin, Düsseldorf, Mannheim
102. Schossow, R. (2012) *German School System*, Chuck Emerson Media Services, Regäsit la: <http://www.howtogermany.com/pages/germanschools.html> [09.08.2012]
103. Schubert, W. H. (1986) *Curriculum: Perspective, paradigm and possibility*, Macmillan, New York
104. Scraton, P. (1997) *Childhood in crisis?*, UCL Press, London
105. Spitzer, M. (2009) *Lernen. Gehirnforschung und die Schule des Lebens*, Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg
106. Stamer-Brandt, P. (2008) *Projektarbeit in KiTa und Kindergarten*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
107. Stamer-Brandt, P. (2011) *Pädagogische Praktika in Kita und Kindergarten*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau
108. Stanciu, M. (1999) *Reforma conținuturilor învățământului*, Editura Polirom, Iași
109. Sylva, K., Taggart B. u.a. (2010) *Frühe Bildung zählt. Das Effective Pre-school and Primary Education Project (EPPE) und das Sure Start Programm*, Dohrmann Verlag, Berlin
110. Ștefan, C., Kallay, E. (2011) *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari. Ghid practic pentru educatori*. ASCR, Cluj-Napoca
111. Ștefan, M. (2006) *Lexicon pedagogic*, Editura Aramis Print, București

112. Textor, M. R. (2002) *Die „PISA“-Studie*. In: Kindergartenpädagogik – Online- Handbuch, Regăsit la: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/570.html> [7. 5. 2008]
113. Textor, M. R. (2007) *Der Bildungsauftrag des Kindergartens*. In: Kindergartenpädagogik – Online-Handbuch, Regăsit la: <http://www.kindergartenpaedagogik.de/844.html> [7. 5. 2008]
114. Tietze, W. (Hrsg.) (1998) *Wie gut sind unsere Kindergärten?*, Neuwied, Krieffel und Berlin
115. Truța, A., Mardar, S. (2007) *Relația profesor-elevi: blocaje și deblocaje*, Editura Aramis Print, București
116. Velica, I. (2007) *Lehrplan und Curriculum – Forschungsarbeit über Lehrplan- und Curriculumforschung*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca
117. Vlăsceanu, M. (2005) *Organizația: proiectare și schimbare. Introducere în comportamentul organizațional*, Editura Comunicare.ro, București
118. Voiculescu, E. (2003) *Pedagogie preșcolară*, Editura Aramis Print, București
119. Weininger, M. (2011) *Sinne. Ideen für die Kita-Praxis*, Cornelsen Verlag, Berlin
120. Westphal, U. (2003) *Welche Kinder wollen wir?*, Schneider Verlag, Kronach
121. Weber, K., Herrmann, M. (2005) *Kindergarten heute, Konzepte entwickeln – Bildung planen*, Herder Verlag, Freiburg
122. Zigler, E. F., Finn-Stevenson, M., (1987) *Children Development and Social Issues*, D.C. Heath and Company, Toronto, Canada
123. ***Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, M.E.C.T. – U.M.P.I.P., 2008
124. ***Scrisoare metodică pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar *Incluziune socială, management eficient și calitate în educație*, M.E.C.I., Dir. Gen. Ed. Timpurie, Școli, Performanță și Programe, 2009
125. *** Scrisoare metodică pentru învățământul preșcolar *Încă un pas spre descătușarea de convențional ...*, M.E.C.T.S., Dir. Gen. Educație și Învățare pe tot parcursul vieții, 2010
126. *** Scrisoare metodică *Acces echitabil generalizat și calitate în educația timpurie*, M.E.C.T.S., Dir. Gen. Educație și Învățare pe tot parcursul vieții, 2011
127. *** Scrisoare metodică pentru învățământul preșcolar *Încă un pas spre următorul nivel de performanță*, M.E.C.T.S., Dir. Gen. Educație și Învățare pe tot parcursul vieții, 2012